

NĚKOLIK CENTIMETRŮ BETONU: SKOŘEPINY V PRŮMYSLOVÉ ARCHITEKTUŘE 40. A 50. LET ■ A FEW CENTIMETRES OF CONCRETE: THIN SHELLS IN THE INDUSTRIAL ARCHITECTURE OF THE 1940S AND 1950S

Jan Zikmund

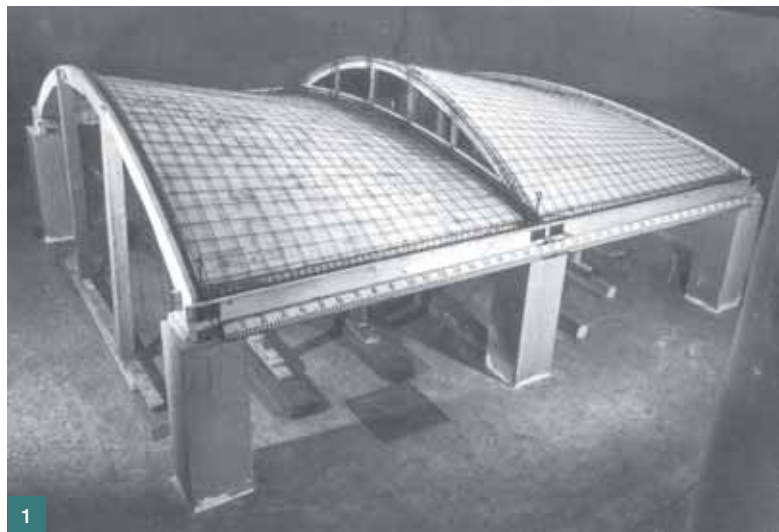
Po druhé světové válce, během zásadních hospodářských a politických změn, v prostředí s centralizovanou projekční prací a řízeným stavebnictvím, se architekti průmyslových staveb museli stále častěji vypořádávat s požadavky na hospodárnost a rychlost výstavby. K tomu jim měla napomoci typizace. Na počátku těchto snah se uvažovalo především o železobetonových tenkostěnných skořepinách, které nejenže splňovaly ekonomické parametry, ale umožňovaly i nadále zachovat továrnám specifický architektonický výraz. Od počátku 40. let do poloviny let 50. skořepiny prošly určitým vývojem, který se pokouší přiblížit tento článek. ■ After the second world war, in the era of important economic and political changes and in the environment of centralized design and civil engineering, there was an increasing demand for industrial architects to deal with the economy and rate of construction. This was to be done by means of standardization. At the beginning of this initiative, thin shell reinforced concrete structures were mainly considered for this purpose, enabling architects to design factories keeping their specific architectural expression while meeting economic criteria. From the early 1940s to the mid-1950s, thin shells developed to a certain extent, which is outlined in this article.

PRVNÍ SKOŘEPINY

Základnu výzkumu skořepin v Československu představoval Kloknerův výzkumný a zkušební ústav hmot a kon-

Obr. 1 Model sdruženého konoidu, nedatováno ■

Fig. 1 Model of a compound conoid, undated (zdroj/source: Archiv ČVUT v Praze / Archive of Czech Technical University in Prague)

strukcí stavebních v Praze. Od roku 1936 se zde pod vedením profesora Bedřicha Hacara (1893 až 1963) testovaly a ověřovaly výpočty tří typů zborcených kleneb – hyperbolického paraboloidu s přímkovou, nebo parabolickou obrubou a konoidu, [1] a to jak na modelech, tak poté i na prováděných stavbách. Na skořepiny se ve svém výzkumu zaměřoval i přední teoretik moderního průmyslového závodu, profesor na Fakultě architektury a pozemního stavitelství ČVUT Otakar Štěpánek (1898 až 1973). Ve své habilitační studii Architektura průmyslových staveb, vydané tiskem v roce 1936, shrnul základní východiska správné koncepce průmyslového závodu – jednotlivé typy

výrob, ideální provozní plán, technické řešení, základní typologii a obecné zásady architektonického řešení. Když svou pedagogickou činnost musel za 2. světové války přerušit, stal se zaměstnancem Kloknerova ústavu, kde

Obr. 2 Interiér továrny na plechové obaly a plakáty Josef Černý a syn v Novém Městě nad Váhom, nedatováno ■ Fig. 2 Metal packages factory Josef Černý & Son in Nové Mesto nad Váhom, undated (zdroj/source: Archiv ČVUT v Praze / Archive of Czech Technical University in Prague)

Obr. 3 Elektroporcelán Louny, nedatováno ■ Fig. 3 Low- and high-voltage insulators factory in Louny, undated (zdroj/source: Archiv ČVUT v Praze / Archive of Czech Technical University in Prague)

se zabýval využitím zborčených klebeb pro výrobní a dopravní stavby. Výsledky své práce později shrnul ve studii *Architektura zborčených klebeb*, vydané v časopise *Architekt* roku 1948. [2] (obr. 1)

Profesor Štěpánek tyto poznatky zároveň převáděl do vlastní architektonické praxe. Jeho první průmyslovou stavbou byla v letech 1942 až 1944 navržená a roku 1945 dokončená pobočná továrna lenešické firmy na plechové obaly a plakáty Josef Černý a syn v Novém Městě nad Váhom (Slovanská čp. 1417, parcely č. 226/9 a 226/11) (obr. 2), na které spolupracoval s Bedřichem Hacarem a Konrádem Hrubanem. [3] Právě díky jejich efektně tvarovanému zastřešení trojlovní haly zborcenou skořepinou se nevelká továrna dostala i do přehledové publikace *Schalenbau* (1962) architekta a teoretika Jürgena Joedicke-

ho (1925 až 2015). [4] Hruban navrhoval také zastřešení továrny na technický porcelán v Lounech (Postoloprtská čp. 2951, parcela č. 3723/2 a 3720/2) (obr. 2 a 3). Šlo o velkoryse rozvržený závod s rozsáhlou soustavou skořepinových šedů, na jehož projektu (1948 až 1950) profesor Štěpánek spolupracoval s Arnoštem Příkrylem (1907 až ?) a zahradním architektem Josefem Minibergerem (1878 až 1955). [5]

Skořepiny se během 2. světové války na naše území dostaly také společně s výstavbou nových závodů zaměřených na zbrojní a chemický průmysl, které v letech 1939 až 1942 pro potřeby Říše v příhraničních oblastech stavěly německé firmy. Pro zastřešení výrobních hal používaly skořepinový systém se světlíky Zeiss-Dywidag, vyvíjený od počátku 30. let konstruktéry Franzem Antonem Dischingerem (1887 až 1953) a Ulrichem Finsterwalderem

(1887 až 1988), vedoucími technické kanceláře stavební firmy Dyckerhoff & Widmann AG z hesenského Wiesbadenu. [6] Střechy Zeiss-Dywidag byly během války instalovány ve dvou pobočkách firmy *Feinapparate-Bau* (FAB) – v Jablonci nad Nisou-Rýnovicích (1939 až 1940, Belgická čp. 4849) na budovách slévárny a kalírny [7] a závodu v Teplicích-Trnovanech (1939 až 1942, Modlanská, parcela č. 2232) [8] (obr. 4) – a také v Ústředních dílnách Sudetské báňské akciové společnosti (Sudetenländische Bergbau Aktiengesellschaft Brüx – SUBAG) v Mostě-Komořanech (1940 až 1943, Dřínovská, parcela č. 448). [9] Skořepinou Zeiss-Dywidag je zastřešena rovněž hala č. 19 automobilky Praga (parcela č. 1025/39) v pražských Vysočanech, která však byla postavena až roku 1948, byť pravděpodobně podle staršího projektu. [10] (obr. 5)

4

5

Obr. 4 Montáž bednění pro systém Zeiss-Dywidag pro továrnu firmy Feinapparate-Bau v Teplicích-Trnovanech, 1940 ■

Fig. 4 Assembly of the Zeiss-Dywidag system shuttering for the Feinapparate-Bau factory, located in Teplice-Trnovany, 1940 (zdroj/source: Státní okresní archiv v Litoměřicích / The State Regional Archives Litoměřice)

Obr. 5 Hala č. 19 továrny Praga v pražských Vysočanech, 2016 ■ Fig. 5 Hall no. 19 (Praga factory) in Prague, 2016 (foto/photo: Lukáš Beran)

6

7

TVAR A EXPERIMENT

Tenkostěnné skořepinové systémy se ve druhé polovině 40. let začaly využívat pro zastřešení průmyslových staveb také zásluhou mezinárodně uznávaného odborníka na železobeton Konráda Hrubana (1893 až 1977). Vedle publikování důležitých teoretických prací [11] Hruban navrhoval klenební systémy pro konkrétní stavby. Mimo spolupráci s Otakarem Štěpánkem a Zdeňkem Plesníkem vypracoval projekt zastřešení autobusového nádraží v Brně (1948 až 1949, architektonické řešení Bohuslav Fuchs) [12] nebo mechanických a montážních dílen Agrostroje v Prostějově (1947 až 1949, parcely č. 4559/2, 4559/4–5). [13] Odvážné bylo i řešení střechy dvoulodní haly spodkové koželužny v Otrokovcích (1948 až 1951, tř. Tomáše Bati, parcela č. 1209), složené ze železobetonových skořepin o rozpětí 2×27 m a šířce 4,2 m, které Hruban navrhl v roce 1948 pro zlínského architekta Vladimíra Kubečku (1913 až 1977). [14] (obr. 6)

S architekty úzce spolupracoval i konstruktér Bedřich Hacar. [15] Je-

ho dílem jsou střešní skořepinové konstrukce např. pro skladiště Spolku pro chemickou a hutní výrobu v Rybitví (po 1939, parcela č. 910), [16] halu pro výrobu pluhů Agrostroje v Roudnici nad Labem (1947, zbořeno se staršími budovami v roce 2010) [17] či zborcené klenby opravy lokomotiv v Šumperku (1947 až 1952, projekt František Votava, parcela č. 2157) [18] a peronových přístřešků nástupišť nádraží v Českých Velenicích (1949), jejichž podrobnou charakteristiku v roce 1953 publikoval ve Sborníku k 80. narozeninám akademika Františka Kloknera. [19] Hacar spolu s inženýrem Václavem Hlaváčkem [20] navrhl též jako prototyp střešní konstrukci ve tvaru konoidů o jednotlivých polích 20×10 m [21] pro tramvajovou vozovnu v pražském Hloubětíně (1951) (obr. 7). Kvůli špatnému technickému stavu střechy byla letos v lednu vozovna uzavřena a čeká ji demolice.

Kromě ekonomických a provozních výhod architekti skořepiny využívali i pro jejich vizuální kvality. Ostatně Otakar Štěpánek roku 1948 zdůrazňoval, že železový beton „nespokojí se tech-

Obr. 6 Bednění vrcholů oblouků haly koželužny v Otrokovcích, 1948

■ Fig. 6 Arch top shuttering of the tannery hall in Otrokovice, 1948 (zdroj/source: [15], p. 200)

Obr. 7 Tramvajová vozovna v pražském Hloubětíně, 2018 ■ Fig. 7 Tram depot in Prague, 2018 (foto/photo: Lukáš Beran)

Obr. 8 Mlékárna a sušárna mléka ve Strakonících, 2014 ■ Fig. 8 Dairy and atomizing drying plant in Strakonice, 2014 (foto/photo: Tomáš Droppa)

Obr. 9 MEZ Hulín, 2015 ■ Fig. 9 Mechanical engineering factory (MEZ) in Hulín, 2015 (foto/photo: Jan Zikmund)

nologickým a statickým využitím, ale žádá, aby hmota byla ztělesněním živé výtvarné vůle, nositelem výtvarné myšlenky“. [22] Např. u nejcitovanější průmyslové stavby přelomu 40. a 50. let – mlékárny se sušárnou ve Strakonících (Heydukova, parcela č. 950/3) – dotvářely celkovou kompozici vertikálních betonových slunolamů a sytě červeného keramického obkladu právě válcové skořepiny (obr. 8). Mlékárnu v roce 1949 navrhli v pražském Stavopro-

8

9

10

jektu Josef Hrubý (1906 až 1988), Josef Havlíček (1899 až 1961) a František Kerhart (1897 až 1963), [23] mírně modifikovaná pak byla postavena o čtyři roky později v Zábřehu (Na Nové čp. 1700). [24]

Skořepiny hrají důležitou úlohu i v první průmyslové realizaci zlínského architekta Zdeňka Plesníka (1914 až 2003) – strojírně Moravských elektrotechnických závodů (MEZ) v Hulíně (Wolkrova čp. 845) – navržené v roce 1949 a kompletně dokončené o tři roky později. K hlavní šedové hale je připojena skladová loď, zastřešená železobetonovými monolitickými skořepinami ve tvaru rotačního paraboloidu o velkorysých rozměrech 18 × 21 m, vyprojektovanými Konrádem Hrubanem [25] (obr. 9).

TYPIZACE

Na konci 40. let se o průmyslových stavbách bez aplikace nějaké formy typových prvků již ani neuvažovalo. Teoretici, inženýři i architekti záhy pochopili, že v době přesně definovaných výrobních požadavků a rychlého vývoje technologií s univerzálními řešeními celých budov pro všechna odvětví nemožno uspět a pozornost proto zaměřili na typizaci menších částí, z nichž některé se dostaly do Typisáčnických sborníků pro Stavoprojekt. První sborník vydal Studijní a typisáčnický ústav (STÚ) roku 1950. Obsahoval zásady pro typizaci všech druhů staveb, konstrukcí a vybavení od úvodních teoretických studií přes katalogy konstrukcí, dílů a dalších stavebních prvků, charakteristiky jednotlivých stavebních prací a provozní infrastruktury až po skladebné jednotky objemové typizace, rozdělené podle typologie (stavby průmyslové, zemědělské, bytové, zdravotnic-

ké, pro výchovu, sociální péči, kulturu a zábavu, administrativní a inženýrské). Sborník byl následně schválen vyhláškou ministerstva stavebního průmyslu č. 351/1951 Ú. I. jako závazný pro stavebnictví první pětiletky pro rok 1951 [26] a stejně ministerstvo postupovalo v případě druhého sborníku o rok později (vyhláškou č. 215/1952 Ú. I.). [27]

První Typisáčnický sborník obsahoval sedm typizovaných budov pro potřeby průmyslu. Kromě níže popsaných výroben to byly jedno- a vícepodlažní skladiště, [28] garáže a sociální zázemí v oddělené budově nebo jako přístavek. [29] Výrobna typu SV (autoři Miroslav Beneš a C. J. Vaněk), zastřešená válcovou monolitickou skořepinou, byla navržena na příčné rozpony 12, 15 a 18 m s podélným rozponem o jednotném rozměru 9 m. Stavba se prováděla pomocí rovněž v STÚ navrženého pojízdného bednění a hlavní předností tohoto typu bylo intenzivní osvětlení rozsáhlými světlíky v šedovém zastřešení. Systémy pojízdného bednění si však stavební firmy většinou upravovaly podle svých možnos-

Obr. 10 Krásenské sklárny ve Valašském Meziříčí, 2007 ■
Fig. 10 Glassworks in Valašské Meziříčí, 2007 (foto/photo: Martin Vonka)

Obr. 11 Experimentální parabolická hala typu Šipro v Bratislavě, 2017 ■
Fig. 11 Experimental parabolic hall (type Šipro) in Bratislava, 2017 (foto/photo: Jan Zikmund)

tí a zkušeností, např. Armabeton. [30] Typ SV se používal patrně nejvíce, někdy byla hala doplňována o sběrné a materiálové lodi typu OV (projekt Josef Růža), variantou s konoidy byl typ OK. Stejně výhody měl i typ SŽ (J. Wunsch a C. F. Lopata) se skořepinovými oblouky, navrhovaný v příčných rozponech 12 a 15 m, jehož stavba se prováděla montáží z prefabrikovaných dílů vyráběných přímo na staveništi. Pro výrobu ne tak závislou na intenzitě přirozeného osvětlení byl určen typ OŽ (Miroslav Beneš, J. Novák), kde se světlík umísťoval ve žlabové skořepině s táhlem podélně nebo vřbec. Proto byl tento typ, dimenzovaný na příčné rozpony 12, 15, 18, 21, 24 a 27 m, vhodný jak pro jedno- i více-lodní výroby, tak pro skladiště. Stavba se prováděla pomocí jeřábu a pojízdného lešení. [31]

Druhý Typisáčnický sborník obsahoval kromě drobných revizí výše zmíněných výroben nově také skořepinovou monolitickou parabolickou halu o rozponu 24 m, vyprojektovanou Jiřím Girsou (1914 až 1994). Byla použita pro stavbu hutní haly Krásenských skláren ve Valašském Meziříčí – Krásně nad Bečvou (parcely č. 299/30 a 299/31) v roce 1950 (architektonické řešení Jindřich Křížan), [32] jejíž boční lodi jsou zastřešeny soustavou konoidů patrně v nejrozsáhlejší síti, jaká se v Československu realizovala. (obr. 10)

Paralelně probíhalo i testování prefabrikovaných skořepin, jak žlabových, tak skořepinových šedů, určených pro montované soustavy. První takový typ představoval systém Koh-I-Noor (1947) se šedem složeným ze skořepin ve tvaru hyperbolického paraboloidu o rozměrech 3,32 × 9,98 m a tloušťce 35 mm. Jako jedna z prvních jím byla zastřešena továrna na

11

Zdroje:

- [1] HRUBAN, K. Tenké klenby ze železového betonu. *Architekt.* 1948, roč. 46, č. 5, s. 69–76, zde s. 71.
- [2] ŠTĚPÁNEK, O. Architektura zborcených kleneb. *Architekt.* 1948, roč. 46, č. 5, s. 77–84.
- [3] Archiv ČVUT v Praze, fond *Otakar Štěpánek (1898–1973)*, karton č. 11 – Výrobní haly (plán střešní desky) a karton č. 59 – Velké Kladno, Nové Město n/V. projekty, Důl Nosek Tuchlovice (plánová dokumentace).
- [4] JOEDICKE, J. *Schalenbau. Konstruktion und Gestaltung.* Stuttgart: Karl Krämer Verlag, 1962, s. 17. V popisku obrázku uveden jako autor konstrukce pouze Konrád Hruban.
- [5] Archiv ČVUT v Praze, fond *Otakar Štěpánek (1898–1973)*, karton č. 60 – Projekty, Stepo Louny (plánová dokumentace) a karton č. 61 – Vlastní projekty, plány, továrna Stepo Louny (plánová dokumentace).
- [6] VALCHÁŘOVÁ, V. Industriální architektura v období 2. světové války – první železobetonové skořepiny u nás. In: HOŘEJŠ, M. ed., LORENCOVÁ, I. ed. *Věda a technika v českých zemích v období 2. světové války.* Praha: Národní technické muzeum, 2009, s. 78–89.
- [7] BERAN, L. ed., VALCHÁŘOVÁ, V. ed. *Industriál Libereckého kraje. Technické stavby a průmyslová architektura.* Praha: ČVUT VCPD FA, 2007, s. 144.
- [8] VALCHÁŘOVÁ, V. ed., BERAN, L., ZIKMUND, J. *Industriální topografie / Ústecký kraj.* Praha: ČVUT VCPD FA, 2011, s. 86.
- [9] VALCHÁŘOVÁ, V. ed., BERAN, L., ZIKMUND, J. *Industriální topografie / Ústecký kraj.* Praha: ČVUT VCPD FA, 2011, s. 69–70.
- [10] BERAN, L. Heslo Junkers-Werke / Auto-Praga [V017194]. In: *industriální topografie* [online]. Dostupné z: www.industrialnitopografie.cz
- [11] HRUBAN, K. *Obloukové nosníky skořepinových kleneb.* Brno: Vysoká škola technická Dra Edvarda Beneše, 1948; HRUBAN, K. *Okrajové problémy válcových skořepin.* Brno: Polygrafie, 1950; HRUBAN, K. *Válcové skořepiny ze železového betonu.* Brno: Vysoká škola technická, 1951; HRUBAN, K. *Betonové střechy s krátkými skořepinami.* Praha: Technicko-vědecké vydavatelství, 1952 ad.
- [12] CRHONEK, I. *Architekt Bohuslav Fuchs.* Brno: Petrov, 1995, s. 170, 174.
- [13] BRÁCHA, S. *Industria Wichterlensis 1878–2008. 130 let tradice zemědělských strojů v Prostějově.* Katalog výstavy. Prostějov: Muzeum Prostějovska, 2008, s. 19.
- [14] NOVÁK, P. *Zlínská architektura 1900–1950.* Zlín: POZIMOS, 2008, s. 198–203.
- [15] FIRBAS, K. Za akademikem Bedřichem Hacarem. *Československý architekt.* 1963, roč. 9, č. 22, s. 4.
- [16] ZIKMUND, J. Heslo Spolek pro chemickou a hutní výrobu. In: VALCHÁŘOVÁ, V. ed. *Industriální topografie / Pardubický kraj.* Praha: ČVUT VCPD FA, 2012, s. 49.
- [17] VALCHÁŘOVÁ, V. ed., BERAN, L., ZIKMUND, J. *Industriální topografie / Ústecký kraj.* Praha: ČVUT VCPD FA, 2011, s. 316–317.
- [18] LEHKOŽIVOVÁ, I. Heslo Dílny pro opravu vozidel ČSD. In: VALCHÁŘOVÁ, V. ed., BERAN, L. ed., ZIKMUND, J. ed. *Industriální topografie / Olomoucký kraj,* Praha: ČVUT VCPD FA, 2012, s. 230–231.
- [19] HACAR, B. Jednonohé peronní přístřešky. In: *Sborník k osmdesátým narozeninám akademika Františka Kloknera.* Praha: SNTL, 1953, s. 89–95.
- [20] VALENTA, O. 70 let akademika B. Hacara – a jeho práce. *Stavebnický časopis.* 1963, roč. 11, č. 5, s. 297–312, zde s. 303; RED. Ing. Václav Hlaváček – 75 let. *Pozemní stavby.* 1976, roč. 24, č. 10, s. 480.
- [21] HACAR, B. Prototypy některých monolitických skořepinových konstrukcí. *Inženýrské stavby.* 1953, roč. 1, č. 11, s. 319.
- [22] ŠTĚPÁNEK, O. *Architektura zborcených kleneb. Zvláštní otisk z časopisu československých inženýrů Architekt SIA.* 1948, č. 5, s. 1; publikováno též v: *Architekt.* 1948, roč. 46, č. 5, s. 77–84.
- [23] HAVLÍČEK, J. *Návrhy a stavby.* Praha: SNTL, 1964, s. 54–55.
- [24] BALCÁREK, F. Sušárna mléka v Zábřehu na Moravě. *Architektura ČSR,* 1956, roč. 15, č. 1–2, s. 16–17.
- [25] GIRSA, J. et al. Budova strojírenského závodu v Hulíně. In: STORCH, K. ed. *Nová technika a architektura v Československu.* Praha: Svaz architektů ČSSR, 1961, s. 94–96.
- [26] Sborník Stavoprojektu – významný základ socialistické výstavby. *Architektura ČSR.* 1950, roč. 9, č. 7–8, s. 225; Typizační sborník pro rok 1951. *Architekt.* 1950, roč. 48, č. 7, s. 136. Typizační sborníky jsou dostupné v Národní knihovně i Národní technické knihovně.
- [27] SVOJÍTKA, P. Vývoj obecné metody typizace ve výstavbě. In: VOBOŘIL, O. ed. *STÚ 1948–1988. Sborník ke 40. založení Studijního a typizačního ústavu.* Praha: Studijní a typizační ústav, 1988, s. 13–15.
- [28] SŮVA, S. Typisace patrových skladů. *Architektura ČSR.* 1950, roč. 9, č. 1, s. 24–31.
- [29] RŮŽA, J. Typisace staveb pro potřeby průmyslu v roce 1950. *Architektura ČSR.* 1949, roč. 9, č. 1, s. 17–20.
- [30] REICH, E. Pojízdne bednění. *Stavebnictví.* 1950, roč. 6, č. 8, s. 182–186.
- [31] BENEŠ, M. Vícelodní výrobní typu SV, SŽ, OŽ. *Architektura ČSR.* 1950, roč. 9, č. 1, s. 21–23.
- [32] STACH, O. Výrobní a pomocná zařízení. *Architektura ČSR.* 1950, roč. 9, s. 24–31, zde s. 28–29.
- [33] VÉGH, L. *Montované stavby.* Praha: SNTL, 1959, s. 44–50, zvl. s. 46–49; VAŽECKÝ, V. Prefabrikácia a montované stavby. In: *Technický rozvoj průmyslové výstavby* (celostátní konference, 23. – 25. listopadu 1960, Sedmihorky). Praha: vlastním nákladem, 1960, s. 21–80, zde s. 22.
- [34] FIEDLER, K. Montované skořápkové konstrukce. *Stavebnictví.* 1949, roč. 5, č. 3, s. 38–40, zvl. s. 40; MAISLER, J. Železobetonové montované konstrukce průmyslových hal. *Stavební průmysl.* 1951, roč. 1, č. 14, s. 327–329.
- [35] VÉGH, L. *Montované stavby.* Praha: SNTL, 1959, s. 50–53.

zpracování lnu a konopí ve slovenské Holíči (Lesná, parcela č. 1654/2). Dalším typem byl systém Omnia, testovaný od roku 1948, se skořepinou usazovanou na železobetonový okenní rám, např. u haly strojírní TOS v Trenčíně-Kubré (Súvoz, parcela č. 1177/1). O rok později vylepšený typ Carbon se pak použil při výstavbě přes 350 m dlouhé montážní haly v Závodech kulíčkových ložisek (ZKL) v Brně-Lišni (parcela č. 4270), další úpravy přinesl typ MEZ-PAL z roku 1950. [33] Montáž prvních skořepin prováděl především závod Betona, kde probíhal i teoretický průzkum. [34] Plně montované parabolické skořepinové haly se ještě rea-

lizovaly v letech 1954 až 1955 na Slovensku. Pro pokusnou výrobu montovaného sedmipodlažního panelového domu, tzv. Montodomu BA, byla v Bratislavě postavena hala typu Šipro o rozpětí 18 m a výšce 9,2 m, složená ze skořepinových panelů (Mlýnské Nivy, parcela č. 15368/49) (obr. 11). O rok později bylo takových hal postaveno na Slovensku dalších osmnáct. [35]

ZÁVĚR

Od konce 50. let se pro nové továrny začaly prosazovat univerzální haly, monobloky nebo bezokenní budovy – a s těmito progresivními stavebně-provozními koncepcemi se skořepiny vy-

tratily. Můžeme ovšem s jistotou konstatovat, že při transformaci individuálně pojaté průmyslové architektury se hrály skořepiny důležitou úlohu.

Článek byl připraven v rámci projektu „Industriální architektura. Památka průmyslového dědictví jako technicko-architektonické dílo a jako identita místa“ (DG16P02H001) v programu aplikovaného výzkumu a vývoje Ministerstva kultury České republiky NAKI II.

Mgr. Jan Zikmund, Ph.D.
Fakulta architektury ČVUT v Praze
Výzkumné centrum
průmyslového dědictví
e-mail: zikmund.jan@gmail.com

